



# MATERIAŁY SZKOLENIOWE 1

## Część A

### „Metody i cechy LEADERa”

#### Spotkanie informacyjno – szkoleniowe

w projekcie

**Związku Gmin Kanału Ostródzko – Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego  
w Ostródzie**


**„Łączy nas Kanał Elbląski – partnerstwo sposobem aktywizowania  
mieszkańców”**

**Termin: 24 października 2005 roku, godz. 10:00-16:00**

**Miejsce: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Komeńskiego 40**

*Materiały szkoleniowe zostały wydane w ramach Projektu „Łączy nas Kanał Elbląski – partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”, realizowanego przez Związek Gmin Kanału Ostródzko-Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego w Ostródzie, w ramach Działania 2.7. „Pilotażowy Program LEADER +”.*

*Projekt jest finansowany ze środków Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnych – Sekcja Orientacji oraz budżetu państwa pod nadzorem Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie.*

 <p><b>SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY</b> Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004 - 2006</p>	<p><b>PROJEKT</b> <b>„ŁĄCZY NAS KANAŁ ELBLĄSKI - partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”</b> <b>Działanie 2.7. Schemat I</b> <b>„PROGRAM PILOTAŻOWY LEADER +”</b></p>
--	---

---

## SPIS TREŚCI

*Materiały szkoleniowe: dr Ryszard Zarudzki*

- 1. Materiały uzupełniające do filmu „Metoda LEADER – szansa dla polskiej wsi” – film** 4
- 2. O programie LEADER w pigułce ...** 8
- 3. Podstawowe wskazówki o sposobach identyfikowania partnerów – czyli jak zacząć?** 16
- 4. Ocenić ryzyko (ile mogę stracić) i zidentyfikować korzyści dla każdego z partnerów (ile mogę zyskać)** 19
- 5. Wybrane definicje partnerstwa międzysektorowego** 21
- 6. Zasadnicze zmiany w polityce UE wobec obszarów wiejskich ...** 23
- 7. Trzy etapy zbudowania Grupy Partnerskiej** 27
- 8. Forma prawna Lokalnej Grupy Działania** 28
- 9. Schemat opracowania strategii LGD** 32

*Prezentacja dr Ryszard Zarudzki*

- 10. Czynniki krytyczne w procesie tworzenia partnerstwa lokalnego** 33

*Prezentacja Jolanta Gadomska*

- 11. Łączy nas Kanał Elbląski – partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”** 41
-



Spotkanie informacyjno – szkoleniowe w projekcie Związku Gmin Kanału Ostródzko – Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego w Ostródzie „Łączy nas Kanał Elbląski – partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”

**Termin:** 24 października 2005 roku, godz. 10:00-16:00

**Miejsce:** Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Komeńskiego 40

## **1. Materiały uzupełniające do filmu „Metoda LEADER – szansa dla polskiej wsi” – film**

### **Program LEADER istnieje w Unii Europejskiej od czternastu lat**

UE od lat poszukiwała sposobu na skuteczny rozwój obszarów wiejskich. Nie ulegało wątpliwości, że na wsi, oprócz ludzi zajmujących się rolnictwem, zamieszkiwało coraz więcej osób nie związanych z rolnictwem. Zatem pomoc skierowana do rolników nie decydowała o zmianach i rozwoju obszarów wiejskich. Poszukiwano sposobu na taki rozwój terenów wiejskich, który jest zgodny z lokalnymi warunkami, angażujący mieszkańców w harmonijny proces rozwoju.

W 1991 roku sformułowano program LEADER I jako specyficzne podejście do rozwiązywania problemów rozwoju wsi, uwzględniające charakter danego obszaru i włączające mieszkańców w proces budowania strategii. Po pozytywnych doświadczeniach oraz efektach osiągniętych w wyniku realizacji programu (217 obszarów) uruchomiono w 1994 kolejną edycję Programu pn.: LEADER II. Skupił się on na szerszym wykorzystaniu tego podejścia i włączenia działań innowacyjnych (1000 obszarów). W okresie programowania 2000-2006 trwa trzecia już edycja tego programu pod nazwą LEADER +.

### **Ważne daty:**

- 1957- 1961 powstaje Wspólna Polityka Rolna (WPR)
- 1962 formalne wdrożenie WPR, powstaje Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR)
- 1988 deklaracja polityczna dot. potrzeby wprowadzenia polityki wiejskiej
- 1991 początek LEADER I (sprawdzenie nowego modelu, zróżnicowanie gospodarki obszarów wiejskich)
- 1994 uruchomienie LEADER II
- 1996 deklaracja: ku zintegrowanej polityce zrównoważonego rozwoju
- 1999 Agenda 2000 (rozwój obszarów wiejskich - II filarem WPR)
- 2000 wprowadzenie LEADER

## LEADER JAKO METODA ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Inicjatywa LEADER+ stanowi kontynuację i rozwinięcie programu LEADER II z lat 1994-1999. LEADER+ wspomaga wdrażanie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich. Program jest finansowany z Sekcji Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. LEADER+ jest Inicjatywą Wspólnotową, czyli programem bezzwrotnej pomocy Unii Europejskiej dla współpracujących ze sobą lokalnych partnerów. Władze lokalne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy otrzymują pomoc w związku ze zgłaszanymi przez nie projektami rozwoju na obszarach wiejskich.

Cechą inicjatywy wspólnotowej jest to, że ma ona charakter eksperymentalny z punktu widzenia polityk wspólnotowych. Oznacza to, że w wyniku realizacji inicjatywy wspólnotowej w różnych miejscach i uwarunkowaniach pojawiają się nowatorskie metody, sposoby rozwiązywania problemów i to one właśnie mogą w przyszłości wpływać na politykę, jaką prowadzi Unia Europejska w danej dziedzinie.

Fundusze z programu LEADER+ mogą być przeznaczane na trzy cele:

- A. wspomaganie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich
- B. wsparcie dla międzyregionalnych i międzynarodowych projektów współpracy
- C. tworzenie sieci obszarów wiejskich UE - zarówno objętych pomocą LEADER+ jak i nie korzystających z tej pomocy

Z inicjatywy LEADER+ mogą korzystać wszystkie tereny wiejskie Unii Europejskiej. Beneficjentami pomocy są przede wszystkim "Lokalne Grupy Działania", czyli związki partnerów publicznych i prywatnych wspólnie podejmujących innowacyjne działania związane z rozwojem obszaru wiejskiego. Aby uzyskać środki LEADER+, Lokalna Grupa Działania - sformalizowane ciało odpowiedzialne za realizację konkretnego projektu, powinna przedłożyć strategię dotyczącą jednego z tematów:

- Wykorzystanie nowych sposobów i nowych technologii, aby produkty i usługi stały się bardziej konkurencyjne,
- Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich; ten temat jest skoncentrowany na innowacjach związanych z dostępem do usług,
- Promocja lokalnych produktów, w szczególności wspieranie wspólnych działań; poprawa dostępu do rynku dla małych podmiotów produkcyjnych,
- Waloryzacja zasobów naturalnych i kulturalnych,
- Tworzenie i przyciąganie nowych podmiotów lokalnych i przedsiębiorstw,

Potencjalnymi uczestnikami lokalnych grup działania są osoby lub ich stowarzyszenia, firmy prywatne i sektor finansowy, instytucje publiczne (lokalne, regionalne, krajowe, europejskie) zajmujące się polityką regionalną, zatrudnieniem, środowiskiem naturalnym, gospodarką, dziedzictwem społecznym i kulturalnym,

osadnictwem, koordynacją lokalnej polityki z rozwiązaniami sektorowymi. W ten sposób powstaje Trójkąt Rozwoju: Obszar – Strategia – Partnerstwo, a jego autorzy należą do trzech grup:

- ludzie lub stowarzyszenia zaangażowane przede wszystkim w sprawy społeczne, zatrudnienie i jakość życia,
- firmy prywatne i sektor finansowy zainteresowane głównie rozwojem i zyskiem oraz dostosowaniem lokalnej gospodarki do wymogów rynkowych,
- lokalne instytucje publiczne zainteresowane m.in. zatrudnieniem, sprawami środowiska, gospodarki, dziedzictwa społecznego i kulturowego, koordynacją programów lokalnych i regionalnych.

**Lokalna Grupa Działania LGD** – fundacja, stowarzyszenie lub związek stowarzyszeń :

- którego celem statutowym jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich,
- w którego składzie co najmniej 50% stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni

## Co wyróżnia program LEADER od innych programów

### VII Cech Inicjatywy Wspólnotowej LEADER

**I. Lokalne podejście** – Oznacza to formułowanie programu rozwoju na podstawie specyficznej sytuacji danego obszaru, jego silnych i słabych stron. Obszar objęty inicjatywą LEADER jest jednorodną jednostką wiejską, charakteryzującą się wewnętrzną spójnością społeczną, wspólną historią i tradycjami, poczuciem jedności itd. Uzasadnienie lokalnego podejścia oparte jest na rosnącej świadomości lokalnych liderów na danym obszarze i znaczenia własnych zasobów w dążeniu do trwałego rozwoju zrównoważonego.

**II. Oddolne podejście** – Zmierza do zachęcenia do partycypacyjnego (opartego na uczestnictwie) sposobu podejmowania decyzji na szczeblu lokalnym we wszystkich aspektach programu rozwoju. Zaangażowanie lokalnych uczestników obejmuje całą wspólnotę, społeczne i gospodarcze grupy interesu i reprezentatywne instytucje publiczne i prywatne. Oddolne podejście opiera się dwóch działaniach („animacja” i szkolenie lokalnych grup) i pojawia się na różnych etapach programu.

**III. Partnerskie podejście i „Lokalna grupa działania”** – LGD to grupa partnerów z sektora pozarządowego (NGO), prywatnego i publicznego. Partnerzy pracują nad formułowaniem strategii i planu działań. LGD jest jednym z najbardziej oryginalnych cech inicjatywy LEADER. Złożona z praktyków, posiadająca uprawnienia decyzyjne (osobowość prawna) oraz dość duży budżet. Lokalna grupa działania jest przykładem nowego modelu organizacji, która może znacząco wpłynąć na równowagę instytucjonalną i polityczną obszaru.

**IV. Innowacja** – Choć koncepcja LEADER i jej praktyczne wdrażanie są innowacyjne same w sobie, inicjatywa LEADER podkreśla, że konkretne działania także muszą być innowacyjne. Mogą one dotyczyć nowego sposobu promowania lokalnych zasobów, działań służących rozwojowi lokalnemu i nie podejmowanych przez inne programy, działania przynoszące nowe rozwiązania problemów obszarów wiejskich albo przynoszące w efekcie powstanie nowego produktu, nowego procesu, nowej formy organizacyjnej albo rozwój nowego rynku. Innowacja jest wbudowana w różne elementy programu, np. także w rozpowszechnianie informacji do innych grup pragnących czerpać inspirację z dokonań w innych miejscach albo zainteresowanych przyłączeniem się do wspólnego działania.

**V. Zintegrowane podejście** – Działania i projekty zawarte w planie lokalnego działania są powiązane i koordynowane jako spójna całość. Integracja może dotyczyć działań prowadzonych w jednym sektorze, wszystkich działań lub grup działań albo też – co najważniejsze – powiązań pomiędzy różnymi grupami uczestników: gospodarczymi, społecznymi, kulturalnymi, ekologicznymi działającymi na danym obszarze.

**VI. Tworzenie powiązań i współpraca** – sieć powiązań LEADER ma na celu przełamanie izolacji Lokalnych Grup Działania i stworzenie podstaw systemu informacji i analiz poszczególnych działań poprzez ułatwienie wymiany i obiegu informacji o programach rozwoju obszarów wiejskich oraz upowszechnianie lub transfer innowacji.

**VII. Lokalne finansowanie i zarządzanie** – Przekazywanie Lokalnym Grupom Działania poważnej odpowiedzialności związanej z podejmowaniem decyzji dotyczących finansowania i zarządzania jest kolejnym elementem podejścia LEADER. Autonomia Lokalnych Grup Działania różni się jednak znacząco w poszczególnych krajach.

*Opracowanie redakcyjne i wybór tekstu dr Ryszard Zarudzki*



Spotkanie informacyjno – szkoleniowe w projekcie Związku Gmin Kanału Ostródzko – Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego w Ostródzie „Łączy nas Kanał Elbląski – partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”

Termin: 24 października 2005 roku, godz. 10:00-16:00

Miejsce: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Komeńskiego 4

*opracował dr Ryszard Zarudzki*

## 2. O programie LEADER w pigułce ...

### Informacja na temat Pilotażowego Programu LEADER+ w Polsce

Inicjatywa Leader została wprowadzona eksperymentalnie w 1991 roku. Jej kolejna faza – Leader II, była wdrażana w latach 1994 – 1999. Głównym celem tych Inicjatyw była stymulacja działań innowacyjnych, w sektorach publicznym i prywatnym, poprzez angażowanie lokalnego potencjału wszystkich sektorów dla rozwoju wsi. Efekty, jakie zostały uzyskane w wyniku realizacji Inicjatyw Leader, jednoznacznie wskazały na fakt, że instrument ten był niezwykle pomocny w rozwiązywaniu wielu problemów występujących na obszarach wiejskich. Niewątpliwą korzyścią była integracja społeczności lokalnych wokół zadań realizowanych w ramach tego programu. Okazało się również, iż głównymi problemami, jakie wystąpiły w trakcie realizacji projektów były trudności administracyjne i niekiedy złe rozumienie roli podejścia oddolnego propagowanego przez Inicjatywę. W następnym okresie programowania, obejmującym lata 2000 – 2006, Komisja Europejska zaproponowała zmodyfikowaną wersję Inicjatywy pod nazwą LEADER+. Rozwiązanie to stanowi kontynuację i rozwinięcie programu LEADER II. Najważniejszym środkiem realizacji celów oraz podstawą filozofii Inicjatywy Leader jest lokalne trójsektorowe partnerstwo (sektor publiczny, pozarządowy, gospodarczy) przyjmujący postać Lokalnych Grup Działania. To właśnie LGD są istotą i jądrem Inicjatywy LEADER+. Grupy te są z jednej strony autorami strategii rozwoju lokalnego dla obszaru, na którym prowadzą swoją działalność, z drugiej zaś strony są beneficjentami pomocy i jednocześnie instytucjonalnie odpowiadają za wdrażanie przygotowanych strategii rozwoju oraz wydatkowanie przyznanej na ten cel dotacji z funduszy unijnych.

**Zgodnie z wynikiem negocjacji akcesyjnych, w latach 2004 – 2006 Polska realizuje działania typu Leader+ w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” w ramach działania 2.7. „Pilotażowy Program LEADER+”.**

Pilotażowy charakter tego działania ma stworzyć podstawę do pełnego wdrożenia działań typu Leader w następnej perspektywie finansowej na lata 2007-2013. Realizacja działania w latach 2004-2006 ma na celu stymulowanie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich – tworzenie Zintegrowanych Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW), budowanie Lokalnych Grup Działania (LGD) oraz podejmowanie przez nie działań na rzecz rozwoju i promocji regionu. Sprzyjać to będzie lepszemu wykorzystaniu potencjału rozwojowego terenów wiejskich, poprawie ich konkurencyjności jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, a także przyczyni się do aktywizacji oraz współpracy lokalnych środowisk. „Pilotażowy Program LEADER +” wdrażany będzie w ramach dwóch schematów. Schematy te wdrażane będą odrębnie. Jako pierwszy uruchomiony został Schemat I, dla którego nabór wniosków rozpoczął się 15 września 2004 roku, a zakończył 31 grudnia 2004 roku. W ramach tego Schematu złożonych zostało **249** wniosków na łączną kwotę **31 760 326,52 PLN**. W ramach działania „Pilotażowy Program LEADER +” dostępnych jest 18,75 mln EUR, tj. 76 702 500 PLN. Uruchomienie Schematu II przewidziane jest w drugim kwartale 2006 roku. Schemat II pozwoli na realizację kompleksowych projektów o charakterze wielosektorowym, uwzględniających m. in. rozwój turystyki, ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno - kulturowych, popularyzację i rozwój produkcji wyrobów regionalnych, a także działania szkoleniowe. W ramach Schematu II Lokalne Grupy Działania (LGD), posiadające odpowiednie doświadczenie i potencjał administracyjny niezbędny dla zarządzania środkami publicznymi, wdrażać będą plany obejmujące wsparcie realizacji strategii oraz promocję obszarów wiejskich i animowanie współpracy partnerów lokalnych. Beneficjentami Schematu II są Lokalne Grupy Działania (LGD).

### **Inicjatywa LEADER**

Koncepcja Programu oparta jest na bezpośrednim kontakcie pomiędzy regionami, mieszkańcami i działalnościami oraz na tworzeniu powiązań między nimi. Cechą inicjatywy wspólnotowej jest to, że ma ona charakter eksperymentalny z punktu widzenia polityk wspólnotowych. Oznacza to, że w wyniku realizacji inicjatywy wspólnotowej w różnych miejscach i uwarunkowaniach pojawiają się nowatorskie metody, sposoby rozwiązywania problemów i to one właśnie mogą w przyszłości wpływać na politykę, jaką prowadzi Unia Europejska w danej dziedzinie. Potencjalnymi uczestnikami lokalnych grup działania są osoby lub ich stowarzyszenia, firmy prywatne i sektor finansowy, instytucje publiczne (lokalne, regionalne, krajowe, europejskie) zajmujące się polityką regionalną, zatrudnieniem, środowiskiem naturalnym, gospodarką, dziedzictwem społecznym i kulturalnym, osadnictwem, koordynacją lokalnej polityki z rozwiązaniami sektorowymi.

**Nazwa, wbrew pozorom, nie pochodzi od angielskiego słowa „leader” (lider) choć w swej ideologii ma dużo wspólnego z tym określeniem.**

Tworzą ją pierwsze litery francuskich słów „Laisons Entre Actions de Development de l’Economie Rural” – **Związki Pomędzy Działaniami na rzecz Rozwoju Gospodarczego Wsi.**

LEADER jest Inicjatywą Wspólnotową, czyli programem bezzwrotnej pomocy Unii Europejskiej dla współpracujących ze sobą lokalnych partnerów. Władze lokalne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy otrzymują pomoc w związku ze zgłaszanymi przez nie projektami rozwoju na obszarach wiejskich.

**CZTERY GŁÓWNE SKŁADNIKI** uspołecznionej inicjatywy rozwoju wsi LEADER to:

1) **Zdecentralizowane, zintegrowane, oddolne i lokalne podejście, oparte na:**

- skupieniu się na korzyściach płynących z kompleksowego podejścia (np. odrzuceniu klasycznych podziałów tematycznych lub sektorowych),
- umożliwieniu wzajemnego kontaktu różnym sektorom poprzez zastosowanie rozwiązania, które umożliwi lokalnym uczestnikom wyrażanie ich poglądów i pomoc w ukształtowaniu ich roli w rozwoju obszaru, zgodnie z ich własnymi dążeniami i wizją przyszłości.

2) **Zaangażowanie społeczności:** Zaangażowanie społeczności umożliwia wspólne podejmowanie wyzwań przyszłości poprzez przewyciężanie apatii i tradycyjnych podziałów, zwalczanie wykluczenia i zapewnianie równowagi pomiędzy metodami rozwiązań, możliwościami i potrzebami wszystkich sektorów lokalnej społeczności.

3) **Jednoczenie partnerów na szczeblu lokalnym:** LEADER zachęca do budowania nowego partnerstwa i tworzenia nowych lokalnych struktur zarządzania, ułatwia tworzenie nowych form wspólnej organizacji. LEADER skupia się na lokalnym podejściu i zachęca do rozwijania lokalnego systemu rządzenia.

4) **Możliwość praktycznego wdrożenia ukrytych pomysłów:** procedury wyboru projektu stosowane w inicjatywie LEADER umożliwiają wyłonienie potencjalnych liderów projektu, którzy w przeszłości mogli być przeoczeni, upublicznienie ich pomysłów i kolektywne pozyskanie i zapewnienie wsparcia na ich wdrożenie. LEADER zajmuje się projektami o umiarkowanej skali, może wspierać projekty obarczone pewnym ryzykiem, które zazwyczaj nie znajdują zainteresowania u „klasycznej” administracji i instytucji finansowych.

**Dopiero od roku 2007, czyli od nowego okresu programowania LEADER będzie ujęty w Narodowym Planie Rozwoju.**

Dopiero od roku 2007, czyli od nowego okresu programowania, podejście LEADER ma być włączone do głównego nurtu działań rozwoju obszarów wiejskich w Polsce. Inicjatywa LEADER, która ma na celu oddolną aktywizację terenów wiejskich będzie ujęta w „Strategii rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007-2013”, jako jedna z czterech osi polityki rozwoju obszarów wiejskich. Inicjatywa LEADER tworzy oś 4, na którą składają się następujące elementy:

- programy lokalne przewidziane dla precyzyjnie określonych obszarów wiejskich,
- działania wynikające z inicjatywy oddolnej, gdzie do podejmowania decyzji w zakresie wypracowania i wdrażania strategii rozwoju lokalnego uprawnione są lokalne grupy działania,

- związki partnerów publicznych, prywatnych i społecznych,
- działania międzysektorowe oparte na interakcji między podmiotami i projektami z różnych sektorów gospodarki lokalnej,
- wdrożenie nowatorskich inicjatyw i projektów współpracy,
- stworzenie sieci partnerstwa lokalnego. Nowym państwom członkowskim potrzebna jest wiedza ekspercka i wsparcie techniczne dotyczące podejścia LEADER. Wskazane jest zatem zapewnienie wsparcia wspólnotowego na sfinansowanie pomocy technicznej dla administracji i Lokalnych Grup Działania z nowych państw członkowskich, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości zapoznania się z doświadczeniami państw 15-tych z wdrażania inicjatyw LEADER i LEADER+, w których inicjatywa LEADER wdrażana jest już od 1991 roku.

### **Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich poprzez Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013<sup>1</sup>**

Reforma polityki Rozwoju Obszarów Wiejskich (ROW) jest następstwem wielu zdarzeń i procesów zachodzących w ostatnich latach w Unii Europejskiej, w szczególności takich jak:

- reforma pierwszego filaru WPR w 2003 r. i 2004 r. (wprowadzenie mechanizmów modulacji, współzależności oraz oddzielenia płatności od produkcji),
- ustalenia Rady Europejskiej z Lizbony (marzec 2000 r.) i Goeteborga (czerwiec 2001 r.). Celem wytyczonym w Lizbonie jest przekształcenie gospodarki Unii Europejskiej w najbardziej konkurencyjną i dynamiczną, opartą na wiedzy, gospodarke świata do roku 2010. Natomiast w Goeteborgu przyjęta została strategia zrównoważonego rozwoju, która wzbogaca Agendę lizbońską o kwestie związane z ochroną środowiska naturalnego i polityką społeczną. Wnioski z Goeteborga podkreślają fakt, że w kontekście Agendy 2000, europejska polityka rolna stała się bardziej ukierunkowana na zaspokajanie rosnących potrzeb ludności w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności, zróżnicowania produktów, dobrostanu zwierząt, jakości środowiska oraz ochrony przyrody i krajobrazu,
- wnioski konferencji w Salzburgu (listopad 2003 r.).
- Zasady, którymi członkowie Unii Europejskiej powinni się kierować w kreowaniu przyszłej polityki rozwoju wsi, to:
  - żywotna wieś jest korzystna nie tylko dla mieszkańców wsi, ale i dla całego społeczeństwa,

---

<sup>1</sup> Na podstawie projektu Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa na lata 2007-2013 (Warszawa, 2005) MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

- potrzeba zachowania różnorodności wsi i uczynienie rolnictwa wielofunkcyjnym,
- podniesienie konkurencyjności sektora rolnego,
- polityka rozwoju wsi musi mieć zastosowanie wobec wszystkich obszarów wiejskich i służyć potrzebom całego społeczeństwa,
- polityka rozwoju wsi powinna być wprowadzana na zasadach partnerstwa pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym, zgodnie z zasadą subsydiarności,
- programy partnerskie muszą ponosić większą odpowiedzialność za tworzenie i dostarczanie wszechstronnych strategii opartych na jasno zdefiniowanych celach i rezultatach,
- konieczne i pilne jest znaczące uproszczenie polityki rozwoju wsi.

### **Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) 2007 – 2013.**

W połowie lipca 2004 r. Komisja Europejska zatwierdziła projekt Rozporządzenia Rady (WE) w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Dokument ten, w swym ostatecznym kształcie, zdeterminuje politykę UE odnośnie obszarów wiejskich na lata 2007-2013, a co za tym idzie, będzie miał bezpośrednie przełożenie na przyszłość tych obszarów w naszym kraju.

Reforma polityki Rozwoju Obszarów Wiejskich (ROW) jest następstwem wielu zdarzeń i procesów zachodzących w ostatnich latach w Unii Europejskiej, w szczególności takich jak:

- reforma pierwszego filaru WPR w 2003 r. i 2004 r. (wprowadzenie mechanizmów modulacji, współzależności oraz oddzielenia płatności od produkcji);
- ustalenia Rady Europejskiej z Lizbony (marzec 2000 r.) i Goeteborga (czerwiec 2001 r.) wskazujące na potrzebę uczynienia gospodarki UE konkurencyjną, opartą na wiedzy i dbającą o jakość żywności i środowiska przyrodniczego oraz dobrostan zwierząt;
- wnioski konferencji w Salzburgu (listopad 2003 r.) podkreślające gospodarcze, społeczne i środowiskowe aspekty rozwoju zrównoważonego;
- działania związane z realizacją Europejskiej Sieci Ekologicznej Obszarów Chronionych Natura 2000;
- propozycja nowej perspektywy finansowej 2007-2013 z dnia 10 lutego 2004 r.

W ramach Funduszu w okresie 2007-2013 dla krajów UE-25 dostępne będzie 88,75 mld EUR (w cenach z 2004 r.). Minimum 31,3 mld EUR zostanie przeznaczone na wsparcie obszarów dawnego Celu 1 (m.in. Polski).

## Główne cele Rozwoju Obszarów Wiejskich (ROW)

Rada wskazuje trzy zasadnicze zakresy problemów i wyzwań stojących przed obszarami wiejskimi:

- *Ekonomiczne* (niższy od przeciętnego dochód, starzenie się ludności wiejskiej, wysoka zależność od pierwszego sektora);
- *Spoleczne* (wyższy od przeciętnego poziom bezrobocia, wykluczenie społeczne, niska dywersyfikacja rynku pracy oraz niska gęstość zaludnienia, co wpływa na gorszy dostęp do podstawowych usług);
- *Środowiskowe* (pro-środowiskowa rola rolnictwa i leśnictwa).

Biorąc pod uwagę problemy i wyzwania, przed jakimi stoją obszary wiejskie, wyznaczono główne cele nowej polityki ROW:

**Cel 1:** Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez ich restrukturyzację,

**Cel 2:** Poprawa stanu środowiska oraz krajobrazu poprzez racjonalną gospodarkę ziemią,

**Cel 3:** Poprawa warunków życia ludności wiejskiej i promocja dywersyfikacji działalności gospodarczej.

### Osie priorytetowe

Każdemu z celów głównych polityki odpowiada oś priorytetowa, obejmująca odpowiednie instrumenty polityki rozwoju obszarów wiejskich:

- **oś priorytetowa 1** (gospodarcza): wsparcie konkurencyjności sektora rolnego i leśnego,
- **oś priorytetowa 2** (środowiskowa): zrównoważone gospodarowanie zasobami gruntów rolnych i leśnych,
- **oś priorytetowa 3** (społeczna): dywersyfikacja ekonomiczna obszarów wiejskich i podniesienie jakości życia na obszarach wiejskich.

**Dodatkowo wyodrębniono tzw. inicjatywę LEADER w celu wzmocnienia inicjatywy oddolnej, wymiany najlepszych praktyk i aktywizacji społeczności obszarów wiejskich. Inicjatywa LEADER tworzy oś priorytetową 4, której zakres realizacji powinien głównie bazować na działaniach zdefiniowanych w ramach poszczególnych 3 osi priorytetowych.**

W celu zapewnienia realizacji zrównoważonej strategii rozwoju obszarów wiejskich, w projekcie rozporządzenia określono minimalny % udział środków z budżetu UE, jaki każde państwo członkowskie musi przeznaczyć na poszczególne osie priorytetowe. Podział ten przedstawia się następująco: 15% na oś priorytetową 1 i 3, 25% na oś priorytetową 2 oraz 7% na działania typu LEADER, realizowane w ramach trzech osi priorytetowych. Ponadto 3% środków funduszu zostanie przeznaczone w latach 2012 i 2013 dla tych krajów, w których oś LEADER osiągnie najlepsze wyniki.

Na pomoc techniczną, w ramach której będą finansowane przedsięwzięcia służące wspieraniu systemu wdrożenia PO ROW może zostać przeznaczony do 4% środków, przewidzianych na finansowanie programów krajowych.

Wysokość minimalnego finansowania poszczególnych osi jest przedmiotem debaty w obrębie grup roboczych UE. Ponadto określono maksymalny poziom wsparcia programu z budżetu UE, który jest zróżnicowany w zależności od priorytetów:

- oś priorytetowa 1 i 3 – do 75% środków na obszarach dawnego Celu 1 (m.in. w Polsce) oraz do 50% na pozostałych obszarach,
- oś priorytetowa 2 oraz inicjatywa LEADER – do 80% środków w regionach konwergencji oraz do 55% na pozostałych obszarach.

Minimalny poziom wsparcia wynosi 20% kwalifikowanych wydatków publicznych.

### **Instrumenty EFRROW**

Każdej z osi priorytetowych przyporządkowano specyficzne instrumenty, zarówno obecnie funkcjonujące, jak i nowe. Część instrumentów poddano modyfikacji. Warunki wdrażania działań zostały uproszczone i lepiej dostosowane do osi priorytetowych. Niektóre z wymienionych działań będą wdrażane w okresie krótszym, niż cały okres programowania, czyli do 2013 roku. Kraje członkowskie nie muszą wdrażać wszystkich wymienionych w rozporządzeniu działań, a jedynie wybrać najbardziej odpowiednie do własnych potrzeb i warunków. Jedynym instrumentem obowiązkowym do wdrożenia przez wszystkie kraje jest wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt.

### **Oś priorytetowa 1 obejmuje następujące działania:**

1. szkolenia zawodowe i akcje informacyjne dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie,
2. ułatwienie startu młodym rolnikom,
3. renty strukturalne,
4. wykorzystanie usług doradczych przez rolników oraz zarządców lasów,
5. organizacja usług doradczych w zakresie rolnictwa i leśnictwa,
6. modernizacja gospodarstw rolnych,
7. zwiększenie wartości gospodarczej lasów,
8. zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej,
9. infrastruktura związana z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa,
10. odtworzenie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych,
11. dostosowania gospodarstw rolnych do standardów UE,
12. wdrażanie programów jakości żywności,

13. wspieranie grup producentów w zakresie działalności informacyjnej i promocyjnej dla produktów objętych programami jakości żywności,
14. wspierania gospodarstw niskotowarowych,
15. wspieranie grup producentów rolnych.

**Oś priorytetowa 2 obejmuje następujące działania:**

1. wspieranie gospodarstw na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania na obszarach górskich,
2. wspieranie gospodarstw na innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania,
3. dopłaty do gruntów rolnych na obszarach sieci NATURA 2000,
4. wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt,
5. inwestycje nie powiązane z produkcją rolniczą,
6. zalesianie gruntów rolnych,
7. zakładanie systemów rolno-leśnych na gruntach rolnych,
8. zalesianie gruntów innych niż grunty rolne,
9. dopłaty do gruntów leśnych na obszarach sieci NATURA 2000,
10. przedsięwzięcia leśno - środowiskowe,
11. odtwarzanie potencjału produkcji leśnej i wprowadzanie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych,
12. inwestycje nie powiązane z produkcją leśną.

**Oś priorytetowa 3 obejmuje następujące działania:**

1. przejście do działalności pozarolniczej,
2. wspieranie tworzenia i rozwoju mikro-przedsiębiorstw w celu promocji przedsiębiorczości i rozwijania ekonomicznych podstaw regionu,
3. promocja turystyki,
4. ochrona, podnoszenie jakości i zarządzanie dziedzictwem kulturowym,
5. podstawowe usługi na rzecz gospodarki i ludności wiejskiej,
6. odnowa wsi i rozwój, ochrona i podniesienie jakości wiejskiego dziedzictwa kulturowego,
7. system szkoleń zawodowych dla podmiotów gospodarczych działających w obszarach objętych osią priorytetową 3,
8. system zdobywania kwalifikacji i aktywizacji w celu przygotowania i wdrożenia lokalnej strategii rozwoju.

*Opracowanie dr Ryszard Zarudzki*



Spotkanie informacyjno – szkoleniowe w projekcie Związku Gmin Kanału Ostródzko – Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego w Ostródzie „Łączy nas Kanał Elbląski – partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”

**Termin:** 24 października 2005 roku, godz. 10:00-16:00

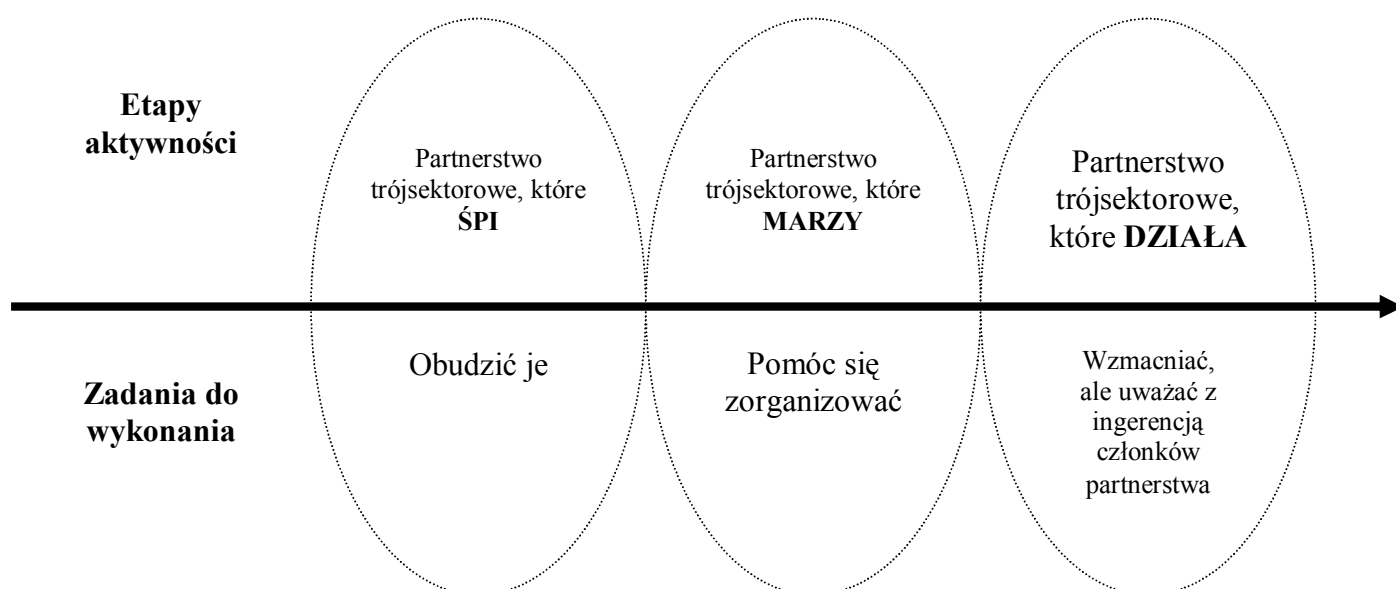
**Miejsce:** Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Komeńskiego 40

### 3. Podstawowe wskazówki o sposobach identyfikowania partnerów<sup>2</sup> – czyli jak zacząć?

O programie LEADER, czyli o zasadach tworzenia i funkcjonowania trójsektorowego partnerstwa mówi się łatwo, znacznie trudniej jest wdrażać je w życie. Budowanie inicjatyw partnerskich wymaga odwagi, cierpliwości i determinacji. Współpraca partnerska rzadko okazuje się szybkim i prostym rozwiązaniem problemów, czasem może nawet stać się frustrującym rozczarowaniem, bardzo odległym od początkowo pokładanych w nim nadziei i oczekiwań.

Na szczęście wcale nie musi tak być.

Sukcesy wielu inicjatyw partnerskich działających w różnych częściach świata stanowią dowód na to, że międzysektorowa współpraca może być efektywna i trwała, jeśli zostanie odpowiednio zaplanowana i jest zarządzana w systematyczny i przemyślany sposób.



<sup>2</sup> Na podstawie: Poradnika Partnerstwa; Autor: Ros Tennyson, Dyrektor programów szkoleniowych Międzynarodowego Forum Liderów Biznesu Księcia Walii.; Copyright: 2003. Poradnik Partnerstwa, poza oryginalną wersją w języku angielskim, wydano również w kilku innych wersjach językowych. Wszystkie są dostępne na [www.thepartneringinitiative.org](http://www.thepartneringinitiative.org) oraz [www.gain.org](http://www.gain.org)

## **Kogo warto zaprosić do udziału w tworzeniu partnerstwa – potencjalni partnerzy w ramach programu LEADER ?**

### **Partnerzy z organizacji pozarządowych**

- ➡ Partnerzy z stowarzyszeń zaangażowanych przede wszystkim w sprawy społeczne, zatrudnienie i jakość życia

### **Partnerzy gospodarczy**

- ➡ Firmy prywatne i sektor finansowy zainteresowane głównie rozwojem i zyskiem oraz dostosowaniem lokalnej gospodarki do wymogów rynkowych

### **Partnerzy publiczni**

- ➡ Lokalne instytucje publiczne zainteresowane m.in. zatrudnieniem, sprawami środowiska, gospodarki, dziedzictwa społecznego i kulturowego, koordynacją programów lokalnych i regionalnych.

### **Przykłady partnerów: SEKTOR PUBLICZNY**

Przedstawiciele Samorządu Gminnego; Jednostki Organizacyjne Gmin, m.in.: Muzea Regionalne, Domy Kultury, Biblioteki, Ośrodki Zdrowia, Szkoły; Przedstawiciele Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego; Uczelnie Wyższe; Starostwo Powiatowe; Urząd Marszałkowski; Nadleśnictwa; Zarządy Parków; Powiatowe Urzędy Pracy; Policja; Wojsko; Rejonowy (Powiatowy) Zarząd Dróg; PKP;

### **Przedstawiciele innych partnerów zainteresowanych współpracą.**

### **Przykłady partnerów: SEKTOR SPOŁECZNY**

Organizacje Pozarządowe; Koła Gospodyń Wiejskich; Kościoł; Straż Pożarna (miejska i gminna); Kluby Sportowe; Związki Wyznaniowe; Lokalne Organizacje Turystyczne, Zespoły wokalnie-muzyczne, teatralne; Koła Łowieckie, Koła Wędkarskie; **Inne organizacje zainteresowane współpracą.**

### **Przykłady partnerów: SEKTOR PRYWATNY**

Przedsiębiorstwa; Rolnicy; Gospodarstwa agroturystyczne; Banki; Inne instytucje finansowe; Media w tym media lokalne; Fundusze Poreczeń Kredytowych; Organizacje Przedsiębiorców; Izby Gospodarcze; Spółdzielnie; Grupy Producentów; Prywatne instytucje oświatowe( np. szkoły).

### **Jak zidentyfikować partnerów?**

Najsilniejsze partnerstwa to te, którym udało się najlepiej dobrać zestaw organizacji partnerskich. Dlatego bardzo ważne jest, aby zaraz po ustaleniu zakresu działań, którymi będzie się zajmować tworzone partnerstwo, podjąć następujące kroki:

- ➡ **zidentyfikować organizacje, których zaangażowanie byłoby przydatne w planowanych działaniach;**
- ➡ **w oparciu o posiadane kontakty i nawiązywanie nowych, sprawdzić, jakie istnieją realne możliwości współpracy;**
- ➡ **wybrać partnerów do współpracy i zapewnić ich aktywne zaangażowanie.**

**Na te działania warto poświęcić sporo czasu, aby zebrać jak najwięcej informacji na temat działalności i historii organizacji, które planujemy zaangażować do współpracy. Potrzebne informacje można znaleźć między innymi w:**

- raportach rocznych organizacji,**
- na ich stronach internetowych**
- robiąc wywiad wśród innych, którzy już wcześniej z daną organizacją współpracowali**
- oraz odwiedzając organizację osobiście.**

Kolejnym krokiem powinno być rozpoczęcie rozmów wstępnych na temat ewentualnej współpracy z reprezentantami danej organizacji. Podjęcie takich rozmów nie stanowi jeszcze deklaracji przystąpienia do partnerstwa, daje natomiast szansę obydwu stronom zdecydowania, czy nawiązanie współpracy w ogóle wchodzi w grę, jest też okazją do wyjaśnienia ewentualnych wątpliwości lub potencjalnych sytuacji konfliktu interesów.

W czasie rozmów wstępnych niezbędne może okazać się wyjaśnienie idei partnerstwa oraz uzasadnienie, w jaki sposób dana organizacja może skorzystać ze współpracy z innymi i co może do tej współpracy wnieść. Przekonanie przedstawicieli organizacji, że warto zainwestować we współpracę partnerską czas i wysiłek, może okazać się zadaniem długotrwałym i wymagającym.

Warto również rozważyć możliwość zorganizowania cyklu różnych działań (warsztaty, wizyty, wymiana) skierowanych jednocześnie do kilku potencjalnych partnerów, aby wspólnie zastanowić się nad możliwościami współpracy, zanim podjęta zostanie ostateczna decyzja o utworzeniu partnerstwa. Każda z organizacji powinna również zastanowić się, czy rzeczywiście będzie w stanie wywiązać się z zobowiązań podjętych wobec partnerów.

W niektórych przypadkach wybór partnerów będzie bardzo ograniczony lub nie będzie go wcale. Jeśli, na przykład, ważne jest, aby w działania partnerstwa włączył się konkretny wydział samorządu lokalnego, główny wysiłek trzeba skierować na przekonanie przedstawicieli tego wydziału, że aktywne zaangażowanie w konstruktywną współpracę z innymi sektorami będzie dla nich korzystne – pomoże osiągnąć cele, dla których wydział został powołany.

W każdym wypadku, najważniejsze jest, aby realistycznie oceniać to, czego partnerstwo może dokonać i otwarcie mówić o przeszkodach i problemach, które mogą się pojawić.

***Uwaga! Żaden z partnerów (również Ty i Twoja organizacja) nie jest doskonały. Budując partnerstwo poszukujemy organizacji, które najlepiej pomogą partnerstwu w osiągnięciu jego celów. Oznacza to, że poszukujemy organizacji, których cechy odpowiadają naszym potrzebom oraz których potencjał umożliwi im z czasem coraz lepsze dopasowanie się do roli partnera.***

*Opracowanie dr Ryszard Zarudzki*



---

Spotkanie informacyjno – szkoleniowe w projekcie Związku Gmin Kanału Ostródzko – Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego w Ostródzie „Łączy nas Kanał Elbląski – partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”

**Termin:** 24 października 2005 roku, godz. 10:00-16:00

**Miejsce:** Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Komeńskiego 40

#### **4. Ocenic ryzyko (ile mogę stracić) i zidentyfikować korzyści dla każdego z partnerów (ile mogę zyskać)<sup>3</sup>**

Każdy z partnerów musi ocenić potencjalne ryzyko i korzyści związane z zaangażowaniem się we współpracę międzysektorową. Co więcej, aby w pełni zaangażować się we współpracę w myśl zasady obopólnych korzyści, każdy z partnerów powinien poznać ryzyko i korzyści pozostałych partnerów prawie tak dobrze, jak własne. Chociaż z reguły partnerzy uważają, że ryzyko, na jakie narażona jest ich własna organizacja, jest znacznie wyższe, niż ryzyko pozostałych, należy podkreślić, że w większości przypadków partnerzy ryzykują tym samym.

Dla każdego z sektorów, ryzyko może być związane z następującymi zagadnieniami:

- ➡ **Utrata reputacji** – wszystkie organizacje i instytucje przywiązują dużą wagę do swojej reputacji, mogą się więc obawiać, czy ich reputacja nie dozna uszczerbku w związku z przystąpieniem do partnerstwa lub jego przyszłymi ewentualnymi niepowodzeniami.
- ➡ **Utrata autonomii** – ścisła współpraca z innymi partnerami automatycznie oznacza mniejszą niezależność dla poszczególnych organizacji w obszarach objętych współpracą partnerską.
- ➡ **Konflikt interesów** – zarówno na poziomie strategicznym, jak i operacyjnym, w pewnych sytuacjach może się okazać, że interesy partnerstwa i danej organizacji nie pokrywają się lub, że przyjęty kompromis nie odpowiada danej organizacji.

---

<sup>3</sup> Na podstawie: Poradnika Partnerstwa; Autor: Ros Tennyson, Dyrektor programów szkoleniowych Międzynarodowego Forum Liderów Biznesu Księcia Walii.; Copyright: 2003. Poradnik Partnerstwa, poza oryginalną wersją w języku angielskim, wydano również w kilku innych wersjach językowych. Wszystkie są dostępne na [www.thepartneringinitiative.org](http://www.thepartneringinitiative.org) oraz [www.gain.org](http://www.gain.org)

- ➡ **„Drenaż” zasobów** – partnerstwo zazwyczaj wymaga sporych nakładów (przede wszystkim czasu) „z góry”, na długo przed osiągnięciem oczekiwanych korzyści.
- ➡ **Wyzwania związane z realizacją projektów** – po utworzeniu partnerstwa i zgromadzeniu potrzebnych zasobów, partnerzy rozpoczną realizację wspólnych projektów, co przyniesie nowe zobowiązania i wyzwania dla poszczególnych organizacji.

Ocena ryzyka jest ważnym, lecz często pomijanym elementem początkowego etapu budowania partnerstwa – sprzyja temu entuzjazm związany ze świadomością potencjalnych korzyści ze współpracy. Partnerzy powinni jednak znaleźć czas na zastanowienie się nad ewentualnym ryzykiem i wspólnie, jako grupa, poszukać sposobów jego uniknięcia.

**Każdy z partnerów oczekuje, że korzyści ze współpracy zdecydowanie przeważą jakiegokolwiek ryzyko lub problemy z niej wynikające. Istnieje wiele obszarów, w których wszyscy partnerzy mogą skorzystać. Są to między innymi:**

- ➡ **rozwój zawodowy kluczowych pracowników;**
- ➡ **lepszy dostęp do informacji i różnych sieci współpracy;**
- ➡ **większy zasięg oddziaływania;**
- ➡ **poprawa efektywności działania;**
- ➡ **lepiej dostosowane i bardziej efektywne produkty i usługi;**
- ➡ **większa innowacyjność;**
- ➡ **wzrost wiarygodności;**
- ➡ **większy dostęp do różnych zasobów.**

Oprócz korzyści wspólnych dla wszystkich partnerów, wymienionych powyżej, partnerska współpraca przynosi również indywidualne korzyści dla poszczególnych organizacji.

Fakt ten należy podkreślać od samego początku budowania partnerstwa, aby wszyscy partnerzy poznali i zrozumieli na wzajem swoje priorytety oraz oczekiwania, jakie wiążą z zaangażowaniem się we współpracę partnerską.

*Opracowanie dr Ryszard Zarudzki*

## WYBRANE DEFINICJE PARTNERSTWA MIĘDZYSEKTOROWEGO\*)

Organizacja Narodów Zjednoczonych (z raportu na Zgromadzenie Ogólne w 2003 r.)

*„Partnerstwo jest powszechnie rozumiane jako dobrowolna i kooperacyjna relacja pomiędzy różnymi stronami, w której wszyscy uczestnicy ("partnerzy") zgadzają się pracować razem, aby osiągnąć wspólny cel lub podjąć specyficzne zadanie i dzielić ryzyko, odpowiedzialność, zasoby, kompetencje i korzyści.*

Forum Liderów Biznesu Księcia Walii (Prince of Wales Business Leaders Forum)

*„Porozumienie międzysektorowe, w którym jednostki, grupy czy organizacje zgadzają się wspólnie pracować, dzieląc zarówno ryzyko jak i korzyści w celu wypełnienia zobowiązania lub podjęcia określonych zadań.”*

Przewodnia ręka. 2000.

(The guiding hand: brokering partnerships for sustainable development)

*„Partnerstwo jest związkiem pomiędzy organizacjami z dwóch lub więcej sektorów, które zobowiązują się do wspólnej pracy w celu podejmowania projektów na rzecz Zrównoważonego Rozwoju. Takie partnerstwo zakłada dzielenie ryzyka i korzyści, regularne monitorowanie wzajemnych relacji i korygowanie partnerskiego układu w razie potrzeby.”*

Projekt na rzecz Zintegrowanego Rozwoju Obszarów Wiejskich w Europie”

(„Partnership for Integrated Rural Development in Europe”, PRIDE)

*„Dobrowolna koalicja organizacji z przynajmniej dwóch sektorów (organizacje rządowe lub sektora publicznego, prywatne przedsiębiorstwa, stowarzyszenia obywatelskie), z jasną strukturą organizacyjną, z bieżącymi i długoterminowymi działaniami, które obejmują więcej niż jeden projekt i które pokazują zintegrowane podejście do rozwoju obszarów wiejskich nie zamieszkałych przez więcej niż 100 tysięcy mieszkańców.”*

Organizacja do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa (ONZ)

(UN Food and Agriculture Agency (FAO))

*„Partnerstwo może połączyć dwie lub więcej organizacji wyłonionych z szerokiego grona innych podmiotów życia społecznego, w tym organizacji sektora publicznego i społecznego, organizacji pozarządowych, fundacji i innych, którzy zgadzają się dzielić odpowiedzialność, ryzyko i zasoby, niezbędne do osiągnięcia wspólnych celów i korzyści.”*

Fundacja Partnerstwo dla Środowiska

(definicja wypracowana w gronie partnerów z całej Polski podczas warsztatów w Żegocinie w 2002 r.)

*„Grupa Partnerska (partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju) jest dobrowolnym, otwartym, formalnym lub nieformalnym porozumieniem, co najmniej 3 partnerów - instytucji i osób, reprezentujących, co najmniej 2 sektory (z trzech: publiczny, prywatny, pozarządowy), którzy zachowując autonomię, wspólnie realizują praktyczne długofalowe działania na rzecz określonego regionu, doskonaląc je i monitorując oraz dzieląc pomiędzy siebie koszty, odpowiedzialność, ryzyko i korzyści”.*

\*) Większość definicji można znaleźć na stronie [www.partnershipbrockers.net](http://www.partnershipbrockers.net)

**Centrum Kopenhaskie** (The Copenhagen Centre)

*„Ludzie i organizacje z połączenia sektora publicznego, prywatnego i społecznego, którzy angażują się w dobrowolny, przynoszący wzajemne korzyści, nowatorski związek dla podjęcia wspólnych celów społecznych poprzez połączenie swoich zasobów i wiedzy.”*

**Brytyjski Departament Rozwoju Międzynarodowego**  
(UK Department of International Development)

*„Partnerstwo wymaga zgody na wspólną pracę w celu wypełnienia zobowiązań lub podjęcia specyficznych zadań poprzez zaangażowanie zasobów (środków) i dzielenie zarówno ryzyka jak i korzyści.”*

**Amerykańska Agencja Rozwoju Międzynarodowego**  
(US Agency for International Development - USAID)

*„Partnerstwo międzysektorowe stanowi proces tworzenia wspólnych inicjatyw między organizacjami z dwóch lub trzech sektorów. Strategia ta przynosi długotrwałe rozwiązania dla wyzwań rozwojowych poprzez łączenie zainteresowań i zasobów różnych podmiotów.”*

**Centrum Biznesu i Społeczeństwa w Ashridge**  
(The Ashridge Centre for Business and Society)

*„Trzy lub więcej organizacji – reprezentujących sektor publiczny, prywatny i społeczny – działające razem poprzez wnoszenie swojego odmiennego wkładu na rzecz realizacji wspólnej wizji z jasno określonymi celami i wytycznymi. Celem partnerstwa powinno być osiągnięcie czegoś więcej niż tylko sumy poszczególnych części.”*

**Rodal & Mulder, 1993: 28**

*„Układ pomiędzy dwoma lub więcej stronami, które postanowiły pracować wspólnie dla osiągnięcia wspólnych i/lub kompatybilnych celów i w którym: dzielona jest władza i odpowiedzialność; wspólne inwestowanie zasobów, dzielone obciążenia i podejmowane ryzyko; i w idealnym przypadku, wspólne korzyści.”*

**Forum Rozwoju Banku Światowego, Tworzenie partnerstwa w społeczeństwie obywatelskim (11/12.1999)**  
(WB Development Forum, Partnering with civil society)

*„Więź, łącząca członków zespołu, który pracuje w celu wypełnienia misji i celów, wspólnych dla wszystkich członków zespołu z korzyścią dla wszystkich i pracuje w sposób skoordynowany i zaangażowany.”*

**NAJWAŻNIEJSZE ELEMENTY TWOJEJ PROPOZYCJI DEFINICJI:**

.....

.....

.....

.....

*Opracowanie dr Ryszard Zarudzki*



---

Spotkanie informacyjno – szkoleniowe w projekcie Związku Gmin Kanału Ostródzko – Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego w Ostródzie „Łączy nas Kanał Elbląski – partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”

**Termin:** 24 października 2005 roku, godz. 10:00-16:00

**Miejsce:** Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Komeńskiego 40

## **6. Zasadnicze zmiany w polityce Unii Europejskiej wobec obszarów wiejskich rozpoczęły się w latach 80-tych, kiedy to Wspólnota uznała ożywienie wsi, jako konieczność**

Podczas ostatniej dekady sposoby wsparcia rozwoju na obszarach wiejskich Unii Europejskiej przybrały wyraźnie nowy kierunek, wykorzystując lokalne zaangażowanie oraz kładąc nacisk na kreowanie nowych sieci współpracy. Jednym z efektów zmian polityki UE wobec obszarów wiejskich jest Program LEADER, którego głównym zadaniem jest inicjowanie i wykorzystanie społecznej aktywności ludności wiejskiej.

Wszystkie projekty, chociaż bardzo zróżnicowane, mają jeden wspólny mianownik – pomoc grupom lokalnego działania w rozwoju stosunkowo niewielkich rejonów – obszarów działania tych grup. W Programie LEADER biorą udział zarówno osoby indywidualne skupiające wokół siebie określoną grupę współpracujących ludzi, jak i dobrze zorganizowane grupy lokalnego działania. Niektóre z projektów są bardzo niewielkie, obejmujące swoim zasięgiem jedynie obszar gospodarstwa, inne zaś obejmują obszar całego regionu.

### **Dzięki inicjatywie LEADER na obszarach wiejskich w Unii Europejskiej zaszły znaczące zmiany...**

Dzięki inicjatywie LEADER na obszarach wiejskich w Unii Europejskiej zaszły znaczące zmiany, przede wszystkim została pobudzona aktywność mieszkańców obszarów wiejskich.

Projekty finansowane w ramach programu LEADER oraz ich beneficjenci różnią się znacząco pomiędzy poszczególnymi Lokalnymi Grupami Działania. Różnice zaznaczają się także w projektach realizowanych w tej samej grupie. Są projekty zespołowe i indywidualne, skierowane na wykorzystanie miejsc historycznych lub instalowanie urządzeń służących wypoczynkowi, jak również świadczeniem usług grupowych „pod jednym dachem” lub komputeryzację przedsiębiorstwa. Charakterystyka projektów oraz ich beneficjentów jest wyrazem strategii specyficznych dla każdej lokalnej grupy. Przykładowo, w regionie Ouest-Averyron

we Francji 20% projektów finansowanych w ramach LEADER I stanowiły projekty organizowane przez samorządy, 27% było koordynowanych przez inne publiczne instytucje, 24% - przez stowarzyszenia, a 29% było projektów prywatnych. Wśród tych projektów ponad 50% koncentrowało się na „inwestycjach niematerialnych” (tworzenie, komunikacja i promocja produktów, szkolenie i doradztwo, opracowanie strategii, itp.)

## **Uruchamianie potencjału środowisk wiejskich poprzez realizację projektów LEADER**

### **„Warsztaty nad przyszłością”** - przykład z miejscowości Mommila, Finlandia

Mieszkańcy Mommila żywo zainteresowani przyszłością wioski, jesienią 1997 roku złożyli wniosek opiewający na 18 tysięcy Euro dotyczący oceny wioski. Celem było obiektywne oszacowanie sytuacji i zidentyfikowanie rozwiązań mających na celu nie tylko zahamowanie pogarszającej się sytuacji wioski, ale też znalezienie sposobu na poprawę sytuacji. Po zidentyfikowaniu słabych i mocnych stron oraz możliwych rozwiązań w trakcie warsztatów, wyłoniono grupę roboczą składającą się z przedstawicieli: rolników, rady kościelnej, myśliwych, rybaków i przedstawicieli sportu oraz innych mieszkańców. To działanie wyznaczyło początek procesu, który miał trwać półtora roku i doprowadziło do wypracowania dziesięcioletniego planu. W wiosce udało się uzyskać dużą dynamikę rozwoju lokalnego, a wspólne dążenia i działania zjednoczyły społeczność lokalną.

## **Rozwój dużych regionów w oparciu o metodologię LEADER**

Obszar działania Programu LEADER II to północno-wschodnia część landu Łużyce. Rozwój i ochrona języka łużyckiego oraz kultury Łużyczan jest głównym celem strategii rozwoju grupy LEADER. Korzystając z doświadczeń innych regionów z mniejszościami językowymi i kulturowymi, zwłaszcza Friesland i Brittany, Lokalna Grupa Działania wspiera wdrażanie programu wprowadzania języka łużyckiego w przedszkolach dla dzieci, które później kontynuują naukę w szkole podstawowej. Rozwijanie kultury Łużyczan, jako dziedzictwa kulturowego i angażowanie tej kultury w turystykę jest kolejnym priorytetem działającej grupy LEADER'a.

## **Aktywizacja kobiet wiejskich w projektach LEADER**

### **„Sprawy kobiet”** - przykład z regiony Kvinnum ze Szwecji

Kvinnum jest stowarzyszeniem, w ramach którego grupy reprezentujące interesy kobiet działają w porozumieniu z instytucjami państwowymi z całego okręgu. Jego celem jest wzmocnienie pozycji kobiet zwłaszcza w zakresie wykształcenia i pracy.

Działania stowarzyszenia obejmują m.in.: stymulowanie i inicjowanie projektów; pomaganie istniejącym organizacjom w poprawie sytuacji kobiet; tworzenie

zdrowotnych i socjalnych zabezpieczeń dla kobiet; wspieranie polityki równych szans w regionalnej administracji.

### **„Dom rzemiosła artystycznego”** - przykład z regionu Felgueiras w Portugalii

Projekt ten miał na celu zachowanie tradycji haftowania, jako element podkreślający tożsamość kulturową jego mieszkańców. Kluczowe znaczenie dla projektu miały dwa miejsca; sala projektów wyposażona w innowacje techniczne i jedyne na skalę kraju urządzenia do bezpośredniego druku oraz wyspecjalizowaną bibliotekę ze wszystkimi wzorami haftu dla zainteresowanych. Powyższy projekt obejmował zakup materiałów i sprzętu biurowego oraz informatycznego, maszyn oraz prace adaptacyjne w budynku.

### **Rozwój małej struktury agroturystycznej i inne małe projekty LEADER**

**„Gospodarstwo do zwiedzania”** - przykład z regionu Sønderjylland, Dania Lokalne gospodarstwo duńskie „Dacrone” było w stanie różnicować swoją działalność poprzez oferowanie zakwaterowania agroturystycznego, produkty z własnego gospodarstwa oraz wolne od hormonów mięso.

Program LEADER II ułatwił gospodarstwu Dacrone możliwość zrealizowania pomysłu wybudowania pomieszczenia do rozbierania i pakowania mięsa oraz magazynu pozwalającego na przygotowywanie i przetwarzanie mięsa pochodzącego z własnego gospodarstwa. Celem tej inicjatywy było skrócenie i uproszczenie procesu przetwarzania mięsa zgodnie z założeniem, aby zbliżyć klienta do producenta.

**„Poprawa zbytu produkcji z własnego gospodarstwa”**- przykład z regionu Cumbria, Wielka Brytania. Tematem projektu jest przeniesienie istniejącego małego sklepu w gospodarstwie do obszerniejszych obecnie niewykorzystanych budynków gospodarczych zaadaptowanych na sklep. Zamiana ta spowoduje powstanie dodatkowych 80 m<sup>2</sup> powierzchni sklepowej i roboczej. Obecnie istniejący sklep zostanie przeznaczony na przetwórnictwo drobiu. Dodatkowym atutem będzie lepszy dostęp dla ruchu kołowego, co przy wzrastającej populacji staje się istotnym rozwiązaniem. Te zmiany będą także uwzględniać łatwość dostępu dla osób niepełnosprawnych.

### **„Wkład w rozwój zespołu muzycznego”**- przykład z Portugalii

W Portugalii zespoły muzyczne odgrywają istotną rolę w środowiskach wiejskich. W swojej historii zespoły te zyskały bardzo duże znaczenie w podkreślaniu tożsamości lokalnej, ożywianiu różnorodnych uroczystości, rozwijaniu kultury i przede wszystkim, w edukacji muzycznej młodzieży.

Pomoc w tym projekcie polegała na:

••• zakupie pojazdu na potrzeby zespołu,

- wyposażenia siedziby szkoły muzycznej,
- zakupie instrumentów muzycznych.

### **Przedakcesyjne działania typu LEADER w nowych państwach członkowskich**

#### **„Wymiana doświadczeń mile widziana”- przykład Pilotażowego Programu Leader+ na Węgrzech.**

Aby dotrzymać kroku Europie w rozwoju obszarów wiejskich węgierskie Ministerstwo Rolnictwa stworzyło własny pilotażowy program pt. „Wymiana doświadczeń mile widziana”. W swoich metodycznych założeniach jest on porównywalny do LEADER+. Program rozpoczął się w roku 2001 i jest finansowany wyłącznie ze środków państwowych. Czas trwania tego programu skończył się wraz ze wstąpieniem do Unii Europejskiej - 1 maja 2004. Czterdzieści grup z obszarów wiejskich o niekorzystnych warunkach gospodarowania zostało zaproszonych do wzięcia udziału w węgierskim programie pilotażowym. Uczestnicy mieli przede wszystkim poprawić swoje umiejętności komunikacyjne, nauczyć się budowania partnerstw oraz sprecyzować swoje własne przyszłościowe strategie rozwoju.

#### **„Przygotowanie społeczności wiejskich do działań typu LEADER” w Polsce**

Program Agrolinia Fundacji Fundusz Współpracy od kilku lat wspiera działania typu LEADER w Polsce w ramach projektu „Przygotowanie społeczności wiejskich do działań typu LEADER” opracowanego w ścisłej współpracy z Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich. W ramach projektu oferowane jest m.in. wsparcie dla już istniejących partnerstw oraz partnerstw nowopowstających, które pomoże im zorganizować się i sprawnie działać w sposób, jaki proponuje Program LEADER. Na stronie internetowej FAOW [www.faow.org.pl](http://www.faow.org.pl) można znaleźć różne informacje na temat Programu LEADER+ oraz bazę danych o lokalnych partnerstwach w Polsce.

*Opracowanie dr Ryszard Zarudzki*

## 7. Trzy etapy zbudowania Grupy Partnerskiej<sup>4</sup>

<b>Etap – 1</b> <b>Zainicjowanie</b> <b>współpracy</b> (uzyskanie pozwolenia na budowę budynku, któremu nadano nazwę PARTNERSTWO)	1. Identyfikacja partnerów i inicjatyw lokalnych (uszczegółowienie listy partnerów)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kto działa na terenie obszaru partnerstwa ?</li> <li>• Kto chce zostać potencjalnym partnerem? (ankieta dla partnerów i identyfikacja potencjalnych potrzeb)</li> </ul>
	2. Określenie wspólnych wyzwań i problemów partnerów na obszarze działania	Jakie wyzwania stoją przed regionem? Które z wyzwań są wspólne dla partnerów?
	3. Określenie możliwości działań partnerskich	Jakie inicjatywy w regionalnym zasięgu można połączyć w działania partnerstwie dla rozwoju obszarów wiejskich?
<b>Etap – 2</b> <b>Organizowanie</b> <b>współpracy</b> (wykop pod budynek jest już gotowy, zbudowanie solidnych fundamentów i recepcji)	4. Podpisanie porozumienia o Partnerstwie	Jakie wspólne cele i wartości jednoczą partnerów? Co partnerzy chcą razem osiągnąć?
	5. Przyjęcie Regulaminu Partnerstwa i budowanie jego tożsamości (kim jest grupa partnerska i co ma zamiar robić?)	Jak będą podejmowane decyzje w Grupie Partnerskiej ? Jaka struktura organizacyjna jest najodpowiedniejsza dla grupy Partnerskiej ? Kto będzie za co odpowiedzialny? W jaki sposób będzie miała miejsce wspólna reprezentacja partnerstwa na zewnątrz?
<b>Etap – 3</b> <b>Działamy</b> <b>skutecznie i</b> <b>promieniujemy na</b> <b>region</b>	6. Opracowanie, uspołecznienie i przyjęcie planu działania <ul style="list-style-type: none"> <li>➡ realizowanie wspólnych zadań i projektów partnerskich</li> <li>➡ techniczne i merytoryczne wspieranie wspólnych projektów</li> </ul>	Jakie zadania i projekty grupa chce realizować wspólnie? Jakie indywidualne projekty wpisują się w działania grupy? Które projekty wymagają wspólnego wsparcia merytorycznego i finansowego?
	7. Współpraca oraz wymiana doświadczeń pomiędzy partnerami, tworzenie partnerstwa z podobnymi partnerstwami krajowymi i za granicą	Jakie korzyści spowodowało partnerstwo regionalne? Jakie korzyści może przynieść wymiana doświadczeń pomiędzy partnerami ?

<sup>4</sup> Grupy Partnerskie; Praktyczny Poradnik pod redakcją Barbary Kaziór i Anny Jarzębskiej; Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, Agrolinia – Fundacja Fundusz Współpracy; Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich; Kraków 2004

## 8. Forma prawna Lokalnej Grupy Działania

Leader+ partnerstwa spełniające wymogi LGD, będą rejestrowane w formie:

- ➡ **Fundacji**
- ➡ **Stowarzyszeń**
- ➡ **Związków stowarzyszeń**

Jak dotąd brak jest jednoznacznych wytycznych instytucji zarządzającej realizacją Pilotażowego Programu LEADER+, co do szczegółowych zapisów w dokumentach stanowiących te podmioty prawne. Przedstawione poniżej rozwiązania są propozycjami wykorzystania przepisów prawnych o fundacjach i stowarzyszeniach do zastosowania w tworzeniu i rejestracji LGD.

Podejmując decyzje o wyborze jednej z trzech form prawnych, w ramach których może funkcjonować LGD należy wziąć pod uwagę, przede wszystkim rodzaj partnerów tworzących LGD, ich liczbę, a także zakres planowanej działalności.

1. W przypadku, gdy w skład LGD wchodzi niewielka liczba podmiotów o zróżnicowanym charakterze prawnym<sup>5</sup>. Najkorzystniejszą formą będzie fundacja. Fundację powołują, jako fundatorzy osoby fizyczne we własnym imieniu podmioty prawne poprzez swoich upoważnionych przedstawicieli. Każdy członek LGD może mieć zagwarantowany wpływ na działalność fundacji, albo jako fundator, albo jako członek rady fundacji (w zależności od zapisów w statucie, który nadają fundacji fundatorzy).
2. W przypadku, gdy w skład LGD wchodzi większa liczba podmiotów (minimum 15 osób) z przewagą osób fizycznych najkorzystniejszą formą będzie stowarzyszenie. Każdy członek LGD będzie miał zagwarantowany wpływ na działalność stowarzyszenia poprzez udział w walnym zebraniu członków.
3. Związek stowarzyszeń będzie miał zastosowanie wówczas, gdy planowana będzie fuzja LGD, albo gdy LGD będą tworzyć stowarzyszenia.

### Fundacja

Fundację ustanawia się aktem notarialnym pod rygorem nieważności. Sposób stanowienia, rejestracji i funkcjonowania fundacji określają przepisy Ustawy o fundacjach z dnia 6 kwietnia 1984 roku (tekst jednolity ustawy w materiałach do pobrania). Fundatorzy – może to być jedna osoba lub grupa osób, przygotowują statut i określają wysokość funduszu założycielskiego.

Członkowie LGD rejestrowanej w oparciu o ustawę o fundacjach powinni zwrócić szczególną uwagę na te zapisy w statucie fundacji, które odnoszą się do wymogów określających zasady funkcjonowania LGD opisane w Uzupełnieniu Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006”.

---

<sup>5</sup> Samorząd gminny lub jego placówki, fundacje, przedsiębiorcy prywatni prowadzący działalność na własny rachunek, a także w formie spółek prawa handlowego, organizacje społeczne, związki lub zrzeszenia producentów oraz osoby fizyczne; rolnicy, przedstawiciele duchowieństwa, sołtysi itp.

Odpis aktu notarialnego ustanawiającego fundację wraz z protokołem ze spotkania założycielskiego, listą obecności i składem władz fundacji należy złożyć w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) odpowiednim dla siedziby fundacji (należy pamiętać o akcie własności, umowie najmu, dzierżawy, użyczenia lokalu, w której będzie siedziba fundacji). Odpowiedni druk pobrać można w KRS – e (również ze strony internetowej KRS, [www.ms.gov.pl](http://www.ms.gov.pl)) i złożyć na dziennik podawczy do Rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki społecznej (dokumenty muszą być podpisane i parafowane na każdej stronie przez władze fundacji). Wzór statutu znajduje się w materiałach do pobrania. W przypadku, gdy statut fundacji przewiduje prowadzenie działalności gospodarczej (zarobkowej) należy pamiętać o jednoczesnym zgłoszeniu fundacji do rejestru przedsiębiorców w KRS. Przed rozpoczęciem działalności fundacji trzeba uzyskać REGON z właściwego dla siedziby Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego oraz otworzyć konto w banku, następnie uzyskać NIP z właściwego dla siedziby fundacji Urzędu Skarbowego (w przypadku, gdy fundacja zamierza zatrudniać pracowników w oparciu o umowę o pracę należy we właściwym oddziale ZUS zgłosić fundację jako płatnika składek).

Każda fundacja może samodzielnie wskazać właściwego ze względu na cele fundacji ministra sprawującego nad fundacją nadzór lub wojewodę w przypadku, gdy teren działalności fundacji obejmuje tylko jedno województwo, a jeśli tego nie uczyni, to sąd wskaże nadzór z urzędu.

### Stowarzyszenie

Sposób tworzenia i rejestracji stowarzyszenia regulują przepisy ustawy o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 roku (patrz: materiały do pobrania). Ustawa określa warunki, jakie należy spełnić, aby zarejestrować stowarzyszenie w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS).

Stowarzyszenie może powołać minimum 15 osób posiadających zdolność do czynności prawnych. Stowarzyszenia powołuje się na zebraniu założycielskim, w czasie którego uchwalany jest statut (patrz: materiały do pobrania) i powoływany komitet założycielski. Z zebrania założycielskiego spisuje się protokół (przykładowy protokół znajduje się w materiałach do pobrania) oraz sporządza listę członów założycieli.

Podobnie jak w przypadku fundacji najpierw należy złożyć podpisane i zparafowane dokumenty w Rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki społecznej w KRS. Po otrzymaniu zaświadczenia o wypisie z rejestru można uzyskać REGON, założyć konto w banku, uzyskać NIP i zarejestrować stowarzyszenie w ZUS jako płatnika składek (jeżeli stowarzyszenie zamierza zatrudniać pracowników w oparciu o umowę o pracę).

## Związek Stowarzyszeń

Powoływanie związku, jego rejestracja i działalność uregulowane są w ustawie o stowarzyszeniach. Zgodnie z art. 22 Ustawy o stowarzyszeniach, co najmniej trzy stowarzyszenia mogą powołać związek stowarzyszeń. Zastosowanie tego rozwiązania przy rejestracji LGD posiada ograniczony zakres. Członkami związku stowarzyszeń mogą być tylko zarejestrowane stowarzyszenia oraz inne podmioty prawne, z tym, że osoby prawne działające w celach zarobkowych mogą być jedynie członkami wspierającymi. Postępowanie rejestracyjne jest analogiczne jak w przypadku stowarzyszeń.

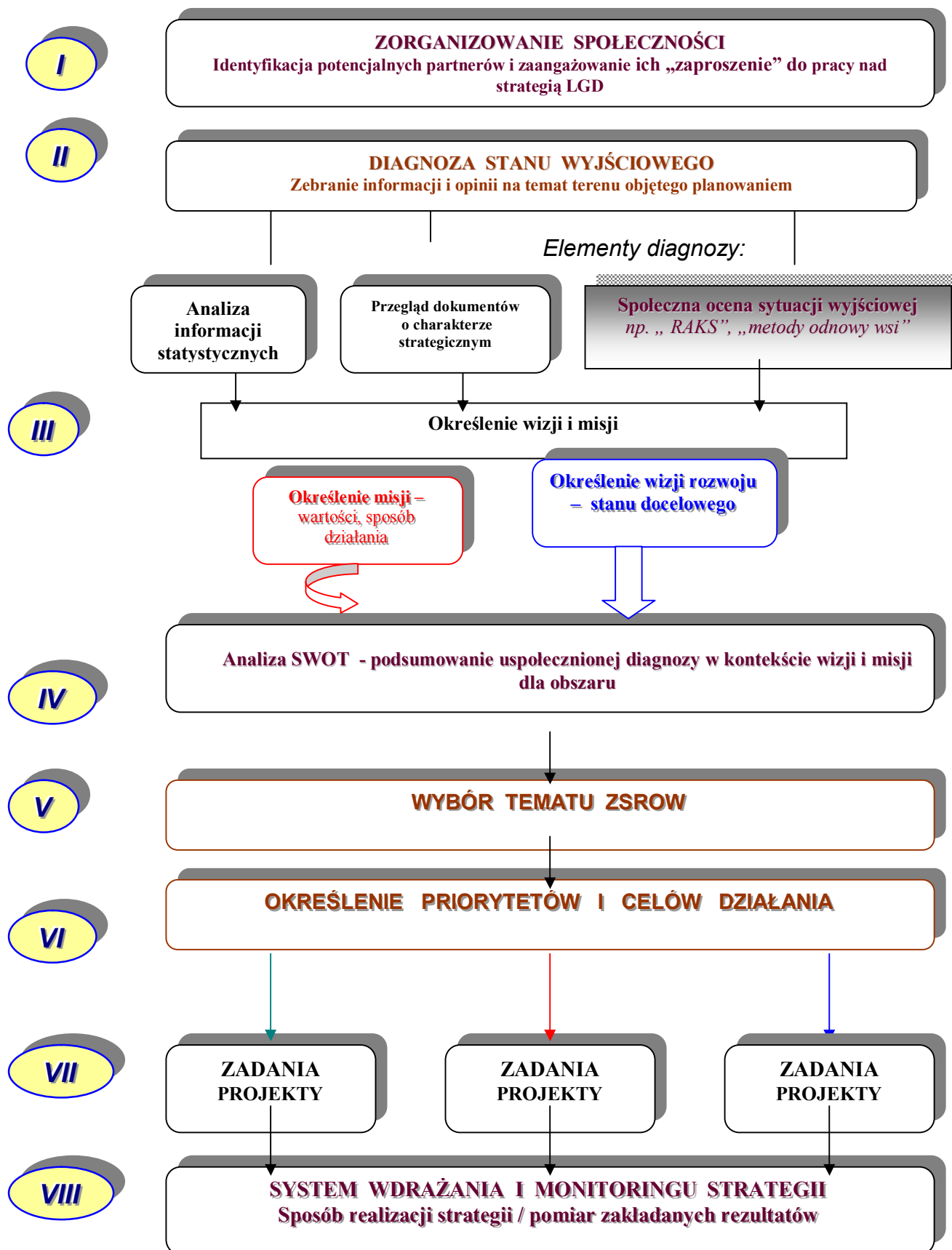
### **Uwagi ogólne:**

- 1. Nazwa** – powinna być zwięzła, oddająca cel i istotę organizacji (fundacje, towarzyszenia, związku stowarzyszeń), oryginalna tzn. taka, pod którą nie jest zarejestrowana inna organizacja. Ustalając nazwę można z zapytaniem wystąpić do KRS – u czy taka nazwa funkcjonuje w rejestrze. Można wybrać łatwiejszą drogę: w Internecie wpisać nazwę do wyszukiwarki i dowiedzieć się czy już istnieje.
- 2. Teren działania i siedziba** – aby organizacja była utożsamiana z terenem, na którym zamierza działać, należy w statucie określić obszar gminy, powiatu, województwa lub całego kraju i oznaczyć siedzibę organizacje. W statucie można również zaznaczyć, że przewiduje możliwość prowadzenia działalności poza granicami RP.
- 3. Cele i sposób realizacji** – cele należy zawsze „szeroko” określać, nie ograniczając się do paru zagadnień. Sposób realizacji – do załączonego projektu statutu można tylko dopisać te, które wynikają z projektu, realizowanego w ramach Pilotażowego Programu LEADER+.

### Literatura

1. Ustawa z 20 grudnia 1996 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2002 r. Nr 62, poz. 558 z późn. zm.).
2. Ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie wojewódzkim (Dz.U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220 z późn. zm.).
3. Nowak B., Partnerstwo publiczno-prywatne w ujęciu sektorowym, *Finanse Komunalne, Ekstra 2/2003*.
4. *Guidelines for successful public-private partnerships, European Commission, Brussels 2003*.
5. Ustawa z 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. Nr 19, poz. 177).
6. Wawrzak A., Siemion P., Korbus B., *Realizacja projektów w formule partnerstwa publiczno-prywatnego to duża sztuka, Gazeta Samorządu i Administracji 15-16/2004*.
7. *Miesięcznik Rynek Instalacyjny nr 1-2/05 „Partnerstwo publiczno-prywatne szansą dla samorządów”, dr hab. inż. Andrzej Tiukoło Akademia Polonijna w Częstochowie Wydział Ekonomii i Zarządzania, dr inż. Bogdan Nowak Politechnika Wroclawska Katedra Klimatyzacji i Ciepłownictwa*.
8. Konferencja „Samorząd Terytorialny w Unii Europejskiej” Będzin, 15.04.2004 Wojciech Białożył - konsultant Regionalnego Centrum Informacji Europejskiej w Katowicach.
9. „Partnerstwo Publiczno - Prywatne jako metoda rozwoju infrastruktury w Polsce” - Raport Amerykańskiej Izby Handlowej w Polsce Warszawa, październik 2002.
10. [www.mi.gov.pl](http://www.mi.gov.pl)
11. Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym.
12. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach.
13. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji. (Dz. U. z dnia 22 maja 2001 r.)
14. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. Prawo o fundacjach.
15. Rządowy Projekt Ustawy o Partnerstwie Publiczno Prywatnym – druk sejmowy nr 3174 z dnia 20 sierpnia 2004 r.
16. Sprawozdanie Komisji Gospodarki z dnia 14 kwietnia 2005 w sprawie Partnerstwa Publiczno – Prywatnego.

## 9. SCHEMAT OPRACOWANIA STRATEGII LGD



Opracowanie dr Ryszard Zarudzki